

HÁTTÉRANYAG

integrált területi beruházás tervezéséhez

Az alábbi ismertető segítséget kíván nyújtani az új kohéziós politika egyik innovatív eszközének, az integrált területi beruházásnak (ITB) (angolul 'integrated territorial investment': ITI) a megértéséhez és használatához, határ menti fejlesztések esetében.

Előzetesen meg kell jegyezni, hogy az Európai Unióban még az ITB pontos tartalmáról is viták folynak, egységes módszertani útmutató sem készült még. Ezért az alábbiakban azokra az információkra szorítkozunk, amelyek ma ismerhetők és egyértelműek.

1. Az ITB fogalma

Az ITB az Európai Unió kohéziós politikájának új eszköze, amelyet elsőként a 2014-2020 közötti programozási időszakban használhatnak a projektgazdák. Eredetileg a városfejlesztési kezdeményezések összehangolására alkották meg, de az új kohéziós politikát szabályozó rendeletek elkészítése során kiterjesztették a regionális (tehát a konkrét városi szintet meghaladó), integrált beavatkozásokra is.

Az ún. közös (vagy általános) rendelet 99. cikke szerint:

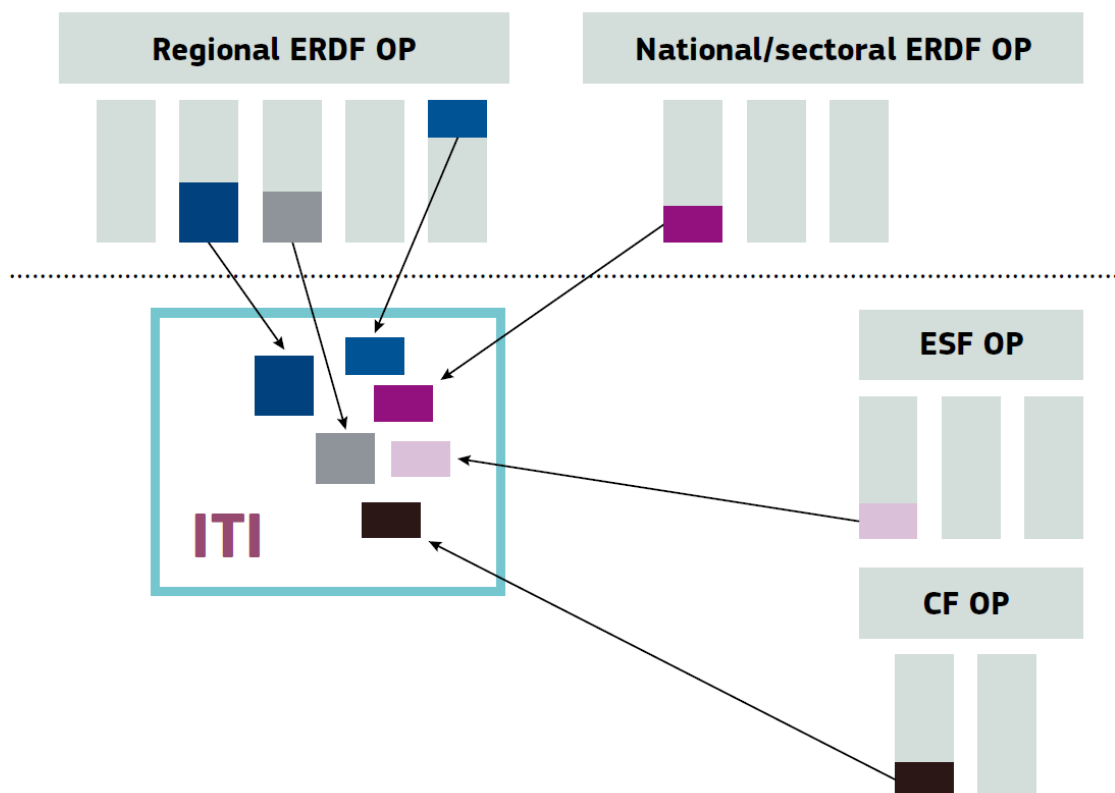
„Amennyiben [...] meghatározott városfejlesztési stratégia vagy más területi stratégia vagy megállapodás alapján integrált megközelítés szükséges egy vagy több operatív program több prioritási tengelyéhez tartozó beruházásokhoz, az intézkedést integrált területi beruházásként (a továbbiakban: ITB) kell végrehajtani.”¹

¹ Módosított javaslat. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE a Közös Stratégiai Kerethez tartozó Európai Regionális Fejlesztési Alapra, Európai Szociális Alapra, Kohéziós Alapra, Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapra és Európai Tengerügyi és Halászati Alapra vonatkozó közös rendelkezések megállapításáról, az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1083/2006/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről. COM(2012) 496 final; 2011/0276; Brüsszel, 2012.9.11.; 99. cikk

Az ITB lényege (az integrált városfejlesztési stratégiákhoz, illetve az LHH-kistérségekben megvalósított fejlesztésekhez hasonlóan), hogy ha egy adott térség fejlesztéséhez több, egymással összefüggő, de ugyanazon operatív program keretében nem támogatható beavatkozásra van szükség, akkor ezeket a beavatkozásokat egy nagyobb projektsomagba lehet szervezni, és az egyes elemeket egymással párhuzamosan, a folyamat közös menedzselése mellett lehet megvalósítani. Így elkerülhetőek az olyan anomáliák, hogy az ipari parki beruházások pl. elkészülnek, de az ipari parki bekötő útra nem sikerül pályázni; vagy egy turisztikai látványosság (pl. élménypark) elkészül, de a szállásokat célzó fejlesztésre nem jut pályázati pénz.

Az ITB tehát egy olyan kisebb léptékű program, amely több különböző projektet foglal magába, és ezeket több különböző operatív program kiírásából lehet megvalósítani.

1. ábra: Az ITB szerkezete²

² Forrás: *Integrated territorial investment. Cohesion Policy 2014-2020. The European Commission adopted legislative proposals for cohesion policy for 2014-2020 in October 2011*; European Commission, 4. [ERDF: Európai Regionális Fejlesztési Alap; ESF: Európai Szociális Alap; CF: Kohéziós Alap]

2. AZ ITB előnye

Garanciát az ITB ugyan nem nyújt a program elnevezés megvalósítására, de nagyon valószínűvé teszi a finanszírozást. Ahogy az idézett 99. cikk 2. bekezdésében olvashatjuk:

„A megfelelő operatív programoknak meg kell határozniuk a tervezett ITB-ket és meg kell állapítaniuk az egyes prioritási tengelyekből az egyes ITB-k számára juttatott indikatív forráselosztást.”³

Magyarul, az érintett operatív programoknak valamilyen módon (taxatív vagy indikatív módon) tartalmazniuk kell a tervezett beavatkozásokat, különben nem valósulhat meg az adott projekt a csomagon belül, és így az egész ITB elbukna.

Mindez azt jelenti, hogy az ITB elemei beépülnek az érintett operatív programba, ami a finanszírozási oldalt majdnem biztossá teszi. Ez különösen azért fontos a határ menti programok esetében, mert a jelenlegi tervezetek szerint minden egyes határon átnyúló európai területi együttműködési (ETE) program pénzügyi keretének 80%-át 4 kiválasztott prioritási területre kell majd elkölteni. A prioritásokat a tematikus koncentráció elvének megfelelően az alábbi 11 közül kell kiválasztani:

- (1) a kutatás, technológiai fejlesztés és innováció erősítése;
- (2) az információs és kommunikációs technológiák hozzáférhetőségének, használatának és minőségének javítása;
- (3) a kis- és középvállalkozások, a mezőgazdasági (az EVMA esetében) és a halászati és az akvakultúra-ágazat (az ETHA esetében) versenyképességének javítása;
- (4) az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság felé történő elmozdulás támogatása minden ágazatban;
- (5) az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás, a kockázatmegelőzés és –kezelés ügyének támogatása;

³ Módosított javaslat (közös); uo.

- (6) a környezetvédelem és az erőforrás-hatékonyság propagálása;
- (7) a fenntartható szállítás támogatása és kapacitáshiányok megszüntetése a főbb hálózati infrastruktúrákban;
- (8) a foglalkoztatás előmozdítása és a munkaerő mobilitásának támogatása;
- (9) a társadalmi befogadás előmozdítása és a szegénység elleni küzdelem;
- (10) beruházások az oktatás, készségfejlesztés és élethosszig tartó tanulás területén;
- (11) az intézményi kapacitás javítása és hatékony közigazgatás.

A prioritások meghatározása azt is jelenti, hogy a kiválasztott 4 prioritástól eltérő tartalmú pályázatokat vagy a fennmaradó 20% terhére, vagy nemzeti szintű kiírásokból lehet megvalósítani.

Az ITB azonban lehetőséget biztosít arra, hogy a program korlátait a pályázók elkerüljék, és több operatív program felhasználásával valósítsák meg az adott térség fejlődése szempontjából kardinálisnak tekintett beruházási csomagjaikat. Ennek egy részét a határ menti ETE-programban kell nevesíteni.

3. Az ITB és az EGTC

Az ITB további előnye, hogy a megvalósítását nem szükségszerűen az adott operatív program végrehajtó hatósága menedzseli végig.

A 99. cikk 3. bekezdése így rendelkezik:

„A tagállam vagy az irányító hatóságok az ITB irányítására és végrehajtására kijelölhet egy vagy több közreműködő szervezetet, beleértve a helyi hatóságokat, regionális fejlesztési szervezeteket vagy civil szervezeteket.”⁴

⁴ Uo.

Az Európai Területi Együtműködésről (ETE) szóló uniós rendelettervezet 10. cikke e tekintetben explicit módon is utal az EGTC-re:

„Együtműködési programok esetében [...az] integrált területi beruházást irányító és végrehajtó közreműködő szervezet egy európai területi együtműködési csoportosulás vagy más jogi személy lehet, amelyet a részt vevő országok törvényei alapján hoztak létre, feltéve, hogy felállításában legalább két részt vevő ország közhatóságai közreműködnek.”⁵

Határon átnyúló ITB-k menedzselésére a legmegfelelőbb eszköz az EGTC, hiszen a határ mindkét oldalán önálló jogi személyiséggel bír, s bár a székhely korlátozza abban, hogy mindkét ország nemzeti szintű operatív programjaiban részt vegyen, de a részt vevő felek munkájának koordinálását, valamint a konkrét határon átnyúló beruházások megvalósítását menedzselheti.

Mindez különleges tekintélyt és fontos szerepet biztosít az EGTC-knek a határ menti fejlesztések terén.

Annak érdekében, hogy az adott ITB megvalósítására minél nagyobb legyen az esély, az érintett operatív programokban kell valahogy megjeleníteni az ITB elemeit. Ahhoz azonban, hogy az operatív programok tartalmazhassák a vonatkozó beavatkozásokat, a programozás során ezeknek az igényeknek egymással összeegyeztetve kell megjelenniük.

4. Az ITB összeállítása

Mint látható, az ITB számos érintett partner összehangolt, együttes fellépését tételezi fel, ami már a tervezési időszakban is komoly feladatokat ró a felekre.

Az ITB összeállítását az alábbi lépésekben lehet összefoglalni:

- a) az adott térségben érintett szereplők fejlesztési elképzeléseinek feltárása (beleértve a már rendelkezésre álló tervezési dokumentumok számba vételét);
- b) a fejlesztési elképzelések közötti kapcsolódási pontok, szinergiák beazonosítása;

⁵ Javaslat. AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS RENDELETE. Az Európai Regionális Fejlesztési Alap által az európai területi együtműködési célkitűzésnek nyújtott támogatásra vonatkozó egyedi rendelkezésekről; COM(2011) 611 final/2; 2011/0273 (COD); Brüsszel, 2012.3.14.

- c) az érintett felek bevonásával egyeztetések lefolytatása, az ITB elemeinek és az együttműködésben részt venni szándékozó feleknek a beazonosítása végett;
- d) az ITB tartalmi szerkezetének összeállítása;
- e) az ITB irányítási struktúrájának összeállítása;
- f) költségterv, pénzügyi allokációs terv és ütemterv készítése minden egyes projekthez és az ITB egészéhez;
- g) az ITB összesített projektleírásának kidolgozása;
- h) tárgyalások az egyes OP-k gazdáival az ITB nevesítéséről;
- i) az ITB beillesztése az OP-kba;
- j) a résztvevő partnerek közötti szerződés megkötése a megvalósításról.

Az operatív programokat a tagállamok 2013. december 31-ig nyújtják be az Európai Bizottságnak jóváhagyás végett. Ez kijelöli az ITB-k tervezési folyamatának időbeli kereteit is.